

AFYONKARAHİSAR İLİ YATIRIM DESTEK VE TANITIM STRATEJİSİ

Afyonkarahisar Yatırım Destek Ofisi

2017 - 2023

AFYONKARAHİSAR İLİ YATIRIM DESTEK VE TANITIM STRATEJİSİ

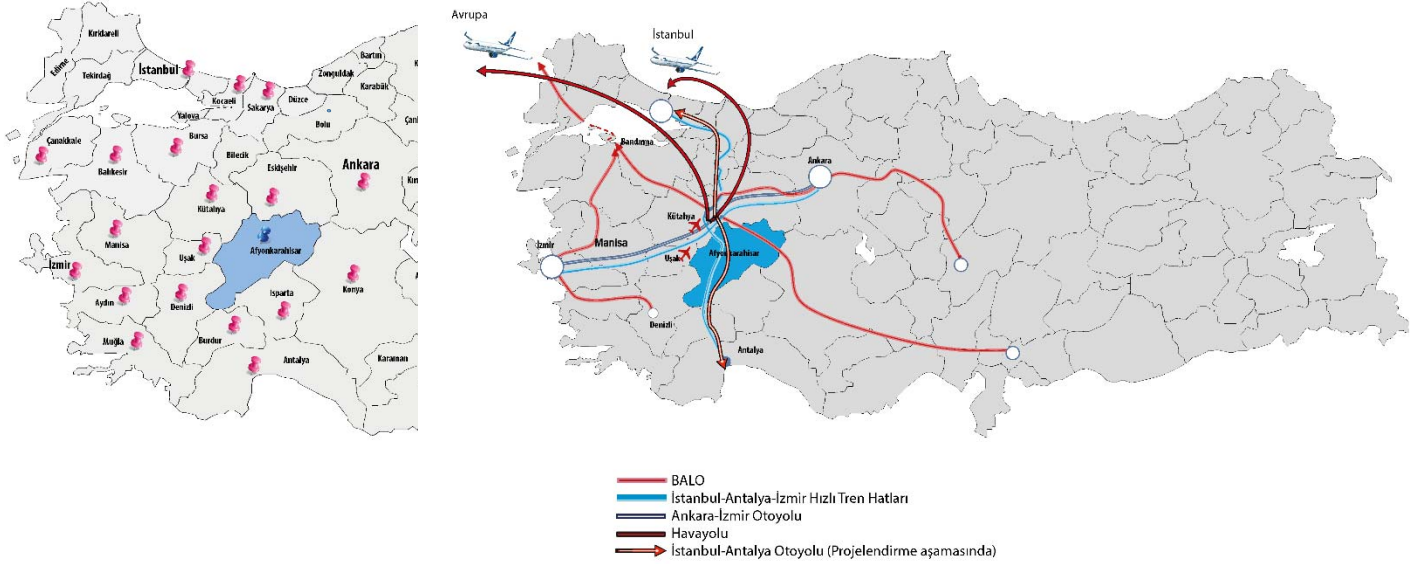
1. ANA METİN

1.1. MEVCUT DURUM

1.1.1. COĞRAFİ KONUM ve ULAŞIM

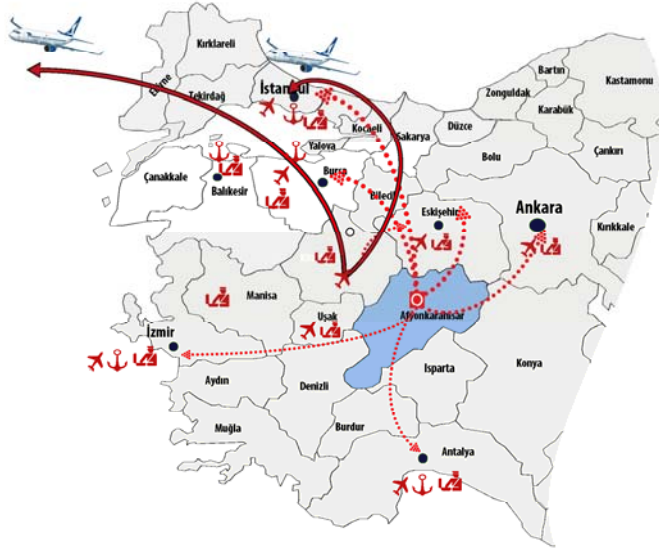
Afyonkarahisar; Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi kavşağında bulunan ve gelişmiş ulaşım alt yapısı ile yatırımcıları cezbeden avantajlı bir konuma sahiptir. Harita 1'e bakıldığında Afyonkarahisar, Burdur, Denizli, Eskişehir, Konya, Kütahya, Isparta ve Uşak illeri ile sınır komşusudur. Yüzölçümü 13.927 km² olan ilimizin 2015 yılı nüfusu 709.015'dir. Deniz seviyesinden yüksekliği ortalama 1.021 m'dir.

Harita 1: Afyonkarahisar Coğrafi Konumu ve Ulaşım

Afyonkarahisar, coğrafi açıdan Türkiye'nin önemli bir geçiş bölgesinde yer almaktadır. Harita 2'ye göre Afyonkarahisar Eskişehir, Ankara, İstanbul, İzmir ve Antalya gibi büyük şehirlere erişimi kolay olmakla birlikte doğu-batı ve kuzey-güney doğrultusunda bu şehirlerin diğer şehirlerle ve iç bölgelerle bağlantısını sağlamaktadır. Çevre illere ve ilçelere erişim sağlayan yollar paralı otoyol kalitesindedir. Kütahya, Afyonkarahisar ve Uşak illerine hizmet veren Türkiye'nin ilk bölgesel havalimanı olan Uluslararası Zafer Havalimanı'na yaklaşık 60 km uzaklıktadır. Mevcut demiryolu altyapısına ek olarak İstanbul - Antalya ve Ankara-İzmir hızlı tren hattı Afyonkarahisar'dan geçecektir.

Harita 2: Önemli Merkezlere Uzaklık

Gidilecek Yer	Mesafe	Havaalanı	Liman	Gümrük
Afyon - Eskişehir	132 Km	✈️	⚓	🛃
Afyon - Bursa	276 Km	✈️	⚓	🛃
Afyon - Balıkesir	321 Km	✈️	⚓	🛃
Afyon - Ankara	263 Km	✈️	⚓	🛃
Afyon - İzmir	326 Km	✈️	⚓	🛃
Afyon - İstanbul	412 Km	✈️	⚓	🛃
Afyon - Antalya	292 Km	✈️	⚓	🛃

İlin, Kütahya ve Uşak illeriyle ortak kullanımı için açılan Zafer Bölgesel Havalimanı'nın kullanımında değişimler mevcuttur. Merkez ilçede olmak üzere bir adet askeri havaalanı bulunurken ile en yakın sivil havalimanı Kütahya'nın Altıntaş (Afyonkarahisar-Kütahya-Uşak'ın ortak kullanımına yönelik Zafer Bölgesel Havalimanı) ilçesindedir. 2012 yılının Kasım ayında faaliyete geçen ve Tablo 1'de dönemlere göre uçuş ve yolcu sayılarında sunulan Zafer Bölgesel Havalimanı, yolcu sayısı bakımından 2015 yılına kadar artarken 2016 yılında düşüş yaşamıştır.

Tablo 1 - Zafer Bölgesel Havalimanı'ndan Yapılan Uçuş ve Taşınan Yolcu Sayısı

Dönem	Uçuş Sayısı	Yolcu Sayısı
2013	1.376	84.774
2014	1.065	86.577
2015	1.014	93.874
2016 (Ocak-Kasım Sonu)	811	80.512

Kaynak: DHMİ (Aralık 2016)

İlde, lojistik merkez (lojistik merkez, lojistik faaliyetlerin bir arada yürütüldüğü, farklı taşımacılık türlerine ve uluslararası taşımacılık koridorlarına erişime ve ticari süreçlere müdahil tüm kurum ve kuruluşların bir arada bulunmasını sağlayan fiziki yapılardır) bulunmamaktadır. TCDD tarafından çevre illerden Uşak'ta lojistik köy kurulması planlanmaktadır. Hasanbey (Eskişehir), Afyonkarahisar'ın yakın çevresinde kurulması planlanan diğer bir lojistik merkezdir.¹ Ülke genelinde 19 adet lojistik merkez kurulması hedeflenirken, yeni kurulacak ve özellikle tarım ürünlerinin kullanımına açılacak lojistik merkezlerin ekonomik faaliyetleri gelişmiş, erişebilirliği yüksek ticaret merkezi ilçelere kurulması gerekmektedir. Bu doğrultuda, çevresine nazaran erişebilirliği yüksek, demiryolu altyapısı olan ve yakınında havaalanı bulunan Afyonkarahisar'ın lojistik merkez kurma konusunda potansiyeli olduğu anlaşılmaktadır.

¹ Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Ulaşan ve Erişen Türkiye Raporu (2012)

1.1.2. BEŞERİ SERMAYE

İldeki nüfus, ülke geneline benzer şekilde artmaktadır. TÜİK Genel Nüfus Sayımı ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre ülke nüfusu 2007'de 70.586.256 iken 2012'de 75.627.384'e, 2015'de ise 78.741.053'e çıkmıştır. Afyonkarahisar nüfusu ise 2007 yılında 701.572 iken 2012 yılında 703.948'e, 2015 yılında ise 709.015'e yükselmiştir. Nüfus büyüklüğü açısından 2015 yılında Türkiye'nin 31. büyük ili olan Afyonkarahisar 2007–2015 yılları arasında da benzer şekilde 31. büyük il konumundadır.

İl, 2012 yılı dışında genel olarak net göç verme eğilimindedir. 2011-2015 yılları arasında Afyonkarahisar ili Tablo 2'den de görüldüğü üzere 2012 yılı hariç net göç verme eğilimindedir. Ayrıca Tablo 2'de verilen yaş gruplarına göre göç bilgilerine göre bakıldığında çalışma çağındaki nüfus göç verme eğilimindedir. Afyonkarahisar il nüfusu genel olarak dengeli bir yaş dağılımına sahipken genç nüfusun oranının verilen göç sebebiyle ülke geneline kıyasla daha düşük olması ve gittikçe yaşlanan nüfus, Afyonkarahisar ili için uzun vadede bir tehdittir. İlde genç nüfusun artmasına yönelik politikalar üreterek bu durumun gelecekte oluşturacağı sorunların önüne geçmek mümkün olabilir.

Tablo 2 – Afyonkarahisar Yıllara Göre Göç Sayıları ve Oranları

Yıllar	0-15 Yaş		15-64 Yaş		65+ Yaş		Afyonkarahisar Net Göç Oranları(Binde)	TR33 Bölgesi Net Göç Oranları(Binde)
	Alınan Göç	Verilen Göç	Alınan Göç	Verilen Göç	Alınan Göç	Verilen Göç		
2011	3125	4224	13657	19312	437	527	-9,7	-4,8
2012	3272	4160	20400	17021	495	557	3,5	1,8
2013	3127	4257	18517	21954	556	588	-6,5	-2,8
2014	2910	4088	17891	22296	613	716	-8	-4,1
2015	3101	3594	19308	21925	513	707	-4,7	-1,1
Toplam	15535	20323	89773	102508	2614	3095		

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (2016)

İlde iş gücüne katılım oranı, ülke genelinden yüksektir. Tablo 5'e bakıldığında Söz konusu oran, ülke genelinde %50,8 iken; Afyonkarahisar'da %54,1'dir. Bu durum, Afyonkarahisar'da iş gücüne dahil olan nüfusun payının ülke geneline göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Ancak yine de bu oranın daha da yükselmesi, gelişmiş bir ekonomik yapı oluşturmak için oldukça önem taşımaktadır.

Tablo 5 – İş Gücüne Katılım Oranları (%)

	İş Gücüne Katılım Oranları
Afyonkarahisar	54,1
Türkiye	50,8

Kaynak: TÜİK (2013)

İldeki işsizlik oranı ülke ortalamasından düşük seviyededir. Tablo 6'daki verilere göre Afyonkarahisar'daki istihdam oranı %51,1'lik değeriyle ülke ortalamasından daha iyi düzeydedir. İşsizlik oranına bakıldığında ise Afyonkarahisar'ın Türkiye ortalamasının oldukça altında bir orana sahip olduğu görülmektedir. Bu durumun temel nedenlerinden biri özellikle genç nüfusun çeşitli nedenlerle göç etmesi ve ildeki iş gücünün azalması olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 6 – İş Gücü Göstergeleri

	İstihdam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
Afyonkarahisar	51,1	5,6
Türkiye	45,9	9,7

Kaynak: TÜİK (2013)

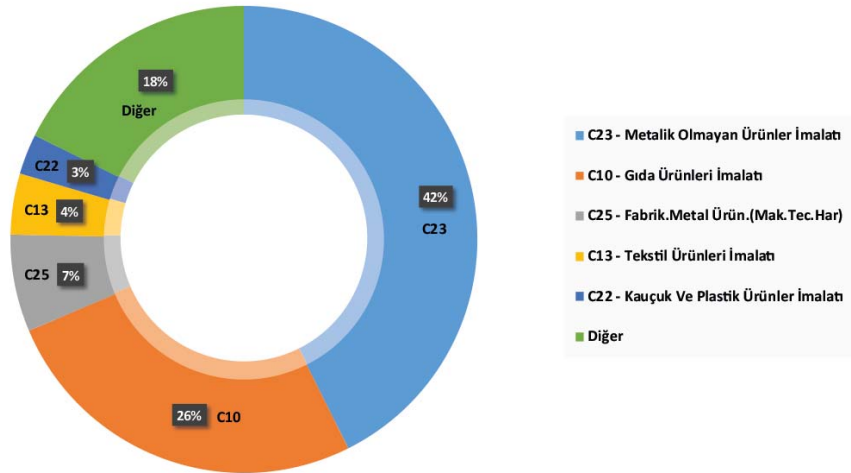
İl genelinde istihdamda yoğunluk, tarım sektöründedir. Afyonkarahisar ilinde tarım sektöründe çalışanların oranı %40,4 olup, bu değer %22,7 olan Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. Bu durum, ildeki yoğun tarımsal üretimle ilişkilidir. Hizmet sektörüne bakıldığında ise Afyonkarahisar’da bu oranın (%37,1) Türkiye ortalamasından (%50,1) geride kaldığı görülmektedir. Bu durum, ilde hizmet sektörünün istenilen noktaya gelemediğini göstermektedir. Ayrıca Grafik 1’de sanayi sektöründeki istihdam dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 7 - İstihdamın Sektörel Dağılımı (%)

	Tarım	Sanayi	Hizmet
Afyonkarahisar	40,4	22,5	37,1
Türkiye	22,7	27,2	50,1

Kaynak: TÜİK, Nüfus ve Konut Araştırması (2011)

Grafik 1: Afyonkarahisar İli Sanayi İstihdamının Dağılımı (%)

Kaynak: SGK İstatistik Yıllığı (2015); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

İlde ilk ve orta düzey eğitim kurumlarından mezunların oranı fazla olup yükseköğrenim mezunlarının oranı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Tablo 3’de verilen bilgilere göre ülke genelinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı %4,4 iken Afyonkarahisar’da bu değer %3,7’dir. Ayrıca, ilköğretim düzeyindeki mezunların payları da ülke genelinin üzerinde olup lise mezunlarının payları ise ülke geneli ortalamasının altında kalmıştır. Beşeri sermayenin önemli ölçütlerinden biri sayılabilecek yükseköğrenim mezunları payı ise ülke genelinde %15,4 iken Afyonkarahisar’da %10,8’dir.

Tablo 3 - 15 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumu (%)

	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	İlkokul/ İlköğretim/ Ortaokul ve Dengi Okul Mezunu	Lise veya Dengi Okul Mezunu	Yüksekokul/ Fakülte/ Yüksek Lisans/ Doktora Mezunu	Bilinmeyen
Afyonkarahisar	3,7	5,3	60,8	18,9	10,8	0,4
Türkiye	4,4	5,8	51,5	21,9	15,4	0,9

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (2015); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

İldeki Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde çok sayıda üniversite öğrencisi bulunmaktadır. İldeki yükseköğrenim mezunu nüfusun azlığı (%10,8) göz önüne alındığında Tablo 4'e bakıldığında ilde üniversite okuyan nüfusun mezun olduktan sonra ilde kalmalarını sağlayacak adımların atılması oldukça faydalı olacaktır.

Tablo 4- Üniversite Lisans ve Önlisans Öğrenci Sayıları

	Üniversite Lisans ve Önlisans Öğrenci Sayıları
Afyonkarahisar	39.615
TR33 Bölgesi	154.908
Türkiye	6.186.007

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2016)

1.1.3. SANAYİ ve EKONOMİK ALTYAPI

İldeki ticaret ve sanayi odaları ile ticaret borsaları, nüfusu büyük ilçelerde ve ticari faaliyetleri fazla olan ilçelerde kurulmuştur. Ülke genelindeki 182 ticaret ve sanayi odasının 6'sı, 113 ticaret borsasının ise 3'ü Afyonkarahisar'da bulunmaktadır. Söz konusu odalar Merkez ilçenin yanı sıra; Bolvadin, Çay, Dinar, Emirdağ ve Sandıklı ilçelerinde bulunmaktadır. Ticaret ve sanayi odası bulunan 6 ilçeden (Çay dışındaki) 5'inde organize sanayi bölgesinin de bulunması, oda bulunan ilçelerin genelde sanayisi gelişmiş ilçeler olduğunu göstermektedir. İldeki ticaret borsaları ise, Merkez ilçe ile Bolvadin ve Sandıklı ilçelerinde bulunmaktadır. Ticaret ve sanayi odası ile ticaret borsası bulunan ilçeler, Afyonkarahisar'ın nüfus ve ticari faaliyet yönünden büyük ve daha gelişmiş ilçeleridir.

İldeki 7 ilçede üretim aşamasına geçmiş 7 adet, toplamda ise 9 adet OSB bulunmaktadır. İlde üretim aşamasına geçmiş OSB bulunan ilçeler Afyonkarahisar Merkez, Bolvadin, Dinar, Emirdağ, İncehisar (Mermer İhtisas), Sandıklı ve Şuhut'tur. Ayrıca Sinanpaşa ilçesinde karma OSB ve Dazkırı'da Dokuma-Konfeksiyon İhtisas OSB kurulması için girişimler devam etmektedir. Ülke genelindeki 285 OSB'nin %3'ünden fazlasının Afyonkarahisar'da bulunması İldeki sanayi gelişiminin yaygın olduğunu göstermektedir.

Afyonkarahisar'da gelişen (G) ve olgun (O) düzeyde kümelenme tespit edilen gıda ve taş ve toprağa dayalı sanayiler sektörlerinde küme potansiyeli tespit edilmiştir. Afyonkarahisar'da öne çıkan sektörlerin 'Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (Taş ve toprağa dayalı sanayiler)',

'Gıda ürünleri imalatı' ile 'İçecek imalatı' olduğu görülmektedir. Bu durum, söz konusu sektörlerde ortak kümelenme çalışmalarının faydalı olacağını göstermektedir. Ayrıca içeceklerin imalatı da gelişen sektörlerden biri olarak Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8 - 3-Yıldız Analizi Sonucu Tespit Edilen Olgun ve Gelişen Sektörler

Sektör Kodu (NACE Rev.2)	Sektör Adı	Afyonkarahisar
10	Gıda ürünleri imalatı	G
11	İçecek imalatı	G
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	O

Kaynak: SGK İstatistik Yıllığı (2011); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

Afyonkarahisar'daki imalat sanayi, yüksek ve orta yüksek teknoloji sektörlerinde ülke genelinde gerisinde yer almaktadır. Avrupa Birliği İstatistik Ofisi'nin (Eurostat) Nace Rev 2'ye göre hazırladığı Indicators Of High-Tech Industry And Knowledge -Intensive Services (Endüstride Yüksek Teknoloji ve Bilgi Yoğun Hizmetler Göstergeleri) sınıflandırmasına göre yapılan çalışmada Afyonkarahisar sanayisinde, ülke geneli ve yakın çevresindeki illerin tamamında olduğu gibi yüksek teknoloji sektörlerine geçişte sıkıntı yaşanmaktadır. İlde en az istihdam %0,1 ile yüksek teknoloji sektörlerinde mevcuttur. Tablo 9'da görüleceği üzere yüksek teknoloji sektörlerinin istihdamdaki payı ülke genelinde %1,5'tir. Buna karşın, ilde orta-yüksek teknoloji sektörlerinin payı %5,8'dir.

Tablo 9 - İmalat Sektörü İstihdamının Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı (%)

	Yüksek Teknoloji	Orta Yüksek Teknoloji	Orta Düşük Teknoloji	Düşük Teknoloji
Afyonkarahisar	0,1	5,8	54,1	40,0
Türkiye	1,5	15,8	31,8	50,9

Kaynak: SGK İstatistik Yıllığı (2015); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

İldeki ihracat, hızlı şekilde artmaktadır. 2005-2015 yılları arasında Afyonkarahisar, ihracatını yaklaşık 114 milyon dolardan 304 milyon dolara çıkarmıştır. Oran olarak Tablo 10'a bakıldığında ise Afyonkarahisar'ın ülke ihracatının artış oranı olan %82,0'dan daha yüksek bir artış gerçekleştirmesi (%167,1) oldukça olumludur.

Tablo 10 - İllerin İhracat Değerleri

	İhracat (2005, Dolar)	İhracat (2015, Dolar)	2005-2015 Artış Oranı (%)
Afyonkarahisar	113.932.015	304.259.755	167,1
Türkiye	73.426.151.051	133.664.526.884	82,0

Kaynak: TİM, İhracat Rakamları (2015)

Afyonkarahisar'ın ihracat rakamları incelendiğinde yaklaşık 146 milyon dolar ile Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler ihracatı öne çıkmaktadır. ISIC Rev. 3 sınıflamasına göre TÜİK 2015 yılı ihracat rakamları baz alınarak hazırlanan Tablo 11'deki veriler incelendiğinde metalik olmayan diğer mineral ürünler ihracatının ilin ihracatının yaklaşık yarısını (%48,3) oluşturduğu görülmektedir. Tarım ve hayvancılık (%26,6), taş ocakçılığı ve diğer madencilik (%10,6) sektörleri ise ilin ihracatında

öne çıkan diğer kalemlerdir. Bu üç sektörün toplam ihracat değeri yaklaşık 258 milyon dolar olup, ilin toplam ihracatının %85,5'i gibi çok önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu sektörlerde yaşanabilecek olumsuzlukların dış ticarete vereceği zarar göz önüne alındığında, ihracatta diğer sektörlerle de gereken önemin verilmesi gerektiği açıktır.

Tablo 11 - İhracatta Öne Çıkan Sektörler

Afyonkarahisar İli İhracatında Öne Çıkan Sektörler		
Sektör Adı	İhracat 2015 (1.000 Dolar)	Payı (%)
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	145.675	48,3
Tarım ve Hayvancılık	80.280	26,6
Taş Ocakçılığı ve Diğer Madencilik	32.135	10,6
İlk Üç Sektör Toplamı	258.090	85,5

Kaynak: TÜİK (2015); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

Afyonkarahisar ilinde ihracat, orta-düşük teknoloji sektörlerde yoğunlaşmış olup, bu sektördeki ihracat oranı, ülke geneline kıyasla oldukça fazladır. Ülke genelinde ve Bölge illerinde 2015 yılı imalat sektörü ihracatının teknoloji seviyelerine göre dağılımı Tablo 12'de sunulmaktadır. Tablodaki verilere göre Afyonkarahisar, yüksek teknoloji ve orta-yüksek teknoloji sektörlerdeki ihracatta ülke geneline göre oldukça gerilerde kalmaktadır. Bu durumun sebebi ise ilin ihracatının çok büyük bir bölümünün (%83,6) orta-düşük teknoloji sektörlerde gerçekleşmesi ve bu sektördeki ihracatın ülke ortalamasının (%29,5) oldukça üstünde yer almasıdır.

Tablo 12 - İmalat Sektörü İhracatının Teknoloji Düzeylerine Göre Dağılımı (%)

	Yüksek Teknoloji	Orta-Yüksek Teknoloji	Orta-Düşük Teknoloji	Düşük Teknoloji
Afyonkarahisar	0,2	3,9	83,6	12,3
Türkiye	3,7	31,8	29,5	35,0

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (2015); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

İlde gıda ürünleri imalatı uzmanlaşma düzeyi yüksek sektörler arasındadır. Bitkisel ve hayvansal üretimin yoğunluğunun fazla olması gıda ürünleri imalatı noktasında gelişmesine sebep olmuştur. Afyonkarahisar'da tarıma dayalı sanayi olarak toplam 828 işletme mevcuttur. Gıda ve içecek ürünleri ihracat değerleri yıllar içerisinde İlin toplam ihracatından aldığı payı artırmasına rağmen, yeterli seviyede değildir. Gıda ve içecek ürünleri ihracatı Tablo 13'teki verilere göre 2011 yılından 2015 yılına kadar olan sürede İlin toplam ihracatındaki payı %4'den %7'ye çıkmıştır. İlde katma değer bazında 2. sırada olan gıda ve içecek ürünleri sektörünün, ihracat değerlerinin de artırılması noktasında odak çalışmaları gerektiği anlaşılmaktadır.

Tablo 13 – Afyonkarahisar Gıda Ürünleri ve İçecek İhracat Değeri Değişimleri

ISIC	ISIC adı	İhracat Dolar(2011)	İlin Toplam İhracatından Aldığı Pay(2011)	İhracat Dolar(2015)	İlin Toplam İhracatından Aldığı Pay(2015)
15	Gıda ürünleri ve içecek	11.674.912	4,00%	21.223.540	7,00%

Kaynak: TÜİK Dış ticaret Verileri(2015) ve Hesaplamalar

1.1.4. TURİZM

Afyonkarahisar, turizm sektöründe gelişme kaydetmektedir. Tablo 14'teki 2011 ve 2015 yılları verilerine bakıldığında Afyonkarahisar'a gelen turist sayısı bakımından %100 yakın bir artış olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2011 ve 2015 yılı verilerine göre ortalama kalış süresinde ise ülke genelinden gerisinde kalmıştır. Afyonkarahisar'a gelen turistlerinin ortalama kalış sürelerinin artması noktasında politikalar geliştirilmesi gerekmektedir.

Tablo 14 – Afyonkarahisar Turist Sayısı Değişimleri

		Tesise Geliş Sayısı			Ortalama Kalış Süresi(Gün)		
		Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2011	Afyonkarahisar	7.951	568.197	576.148	2,12	1,96	1,96
	Türkiye	26.110.532	29.915.244	56.025.776	3,89	1,83	2,79
2015	Afyonkarahisar	16.239	989.953	1.006.192	2,28	1,95	1,95
	Türkiye	27.614.421	40.314.135	67.928.556	3,96	1,69	2,61

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Hesaplamalar

Çevre iller arasında yatak kapasitesi (26.857 yatak) yönünden Afyonkarahisar ili öne çıkmaktadır. İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinin 2014 yılı verilerine göre; Afyonkarahisar ilinin yatak kapasitesinin inşaat halinde olanlar dahil 26.857 olduğu saptanmıştır. Afyonkarahisar'daki yatak kapasitesinin %30'unun lüks otellere, %28'inin otellere, geri kalan %48'inin de pansiyon ve kaplıcalara ait olduğu belirlenmiştir. Afyonkarahisar; Kütahya ve Uşak ile kıyaslandığında oldukça iyi konumdadır.

Afyonkarahisar ve çevresi termal turizmde dünyada önde gelen yerler arasındadır. Bu yöre termal alanda Avrupa'da ilk sıralarda ve Türkiye'nin lokomotifi konumundadır. Termal kaynakların coğrafi açıdan değişik bölgelerde (deniz kenarında, ormanlık ve dağlık alanlarda) bulunması, termal turizmin diğer turizm çeşitleri ile entegrasyon fırsatını sunmaktadır. Ayrıca ilimiz inanç, kültür ve tarih turizmi açısından da önemli potansiyele sahiptir.

1.1.5. MADEN

İlde madencilik sektöründen (Madencilik ve taş ocaklığı NACE Rev. 2 sınıflamasına göre imalat sanayinin dışında kalmaktadır.) imalat sanayiye geçişteki sorunlar, il ihracatının gelişmesini olumsuz etkilemektedir. Afyonkarahisar'ın 2011 yılında ihracatının 115.647.386 dolarlık kısmı (%39,7'si) işlenmiş mermeri de içeren yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozaik için küp şeklinde taşlar ve granüllerdir. Afyonkarahisar'ın ham ve bloklar halindeki mermeri içeren mermer ve traverten, ekosin, su mermeri, kireçli taşlar ihracatı 32.833.721 dolardır (%11,3). Ülke genelindeki işlenmiş mermer ve ham mermerin birim ihracat değerleri (sırasıyla 474 ve 133 dolar) kullanıldığında; Afyonkarahisar'ın ham ve bloklar halinde mermeri işlenmiş halde satması yıllık ihracatını 84.182.698 dolar (%28,9) artıracaktır.² Bu durum, Afyonkarahisar ve çevre illerinde öne çıkan mermer ürününün genel olarak işlenmeden ham blok ve plakalar halinde satıldığını göstermektedir.

² TÜİK (2012); MTA Maden Dış Ticareti (2013); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

İhracatta öne çıkan ürün olan mermerin blok halinde satılmasının ürettiği katma değer, işlenmiş olarak ihraç edilmesine göre daha düşüktür. MTA verilerine göre 2015 yılında ihracatta öne çıkan ürünler Tablo 15’te sunulmaktadır. Özellikle işlenmiş ve blok halinde ihraç edilen mermer arasındaki değer farkı dikkat çekmekte olup; blok halinde satılan mermerin ton başına değeri 178,2 dolar iken, işlenmiş mermerin ton değerinin 523,9 dolar olduğu görülmektedir. Blok halinde satılan mermer miktarının işlenmiş olarak satılan mermer miktarına oranla 3 kat fazla olduğu ve işlenmiş mermerin birim değerinin ham blok halinde satılan mermere göre yaklaşık 3 kat fazla olduğu düşünüldüğünde mermeri yüksek katma değerli hale getirecek şekilde işleyerek satabilecek politikalar üretmenin yaşanan bu değer kaybının giderilmesinde oldukça gerekli olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca ihracat ithalat dengesi bakımından katma değeri yüksek ürünlerin üretiminde sorunlar görülmekte (Madenler üretildiği gibi doğrudan veya basit zenginleştirme / kesme işlemlerinden sonra yurt dışına satılmakta; uç ürünler üretilmemektedir.) ve bu sorunlar dış ticareti olumsuz etkilemektedir. Ülke genelinde maden ürünlerinde ithalatın ton başına değeri, ihracatın ton başına değerinden büyüktür. Bu durum, adı geçen maden ürünlerinde ithal edilen madenler kadar katma değer üretilmediğini veya niteliği daha düşük seviyede üretim yapıldığını göstermektedir.

Tablo 15 – İhracatta Öne Çıkan Maden Ürünlerinin İhracat Miktar ve Değerleri (2015)

Ürün Adı	İhracat Miktarı (Kg)	İhracat Değeri	İhracat Birim Değer	İthalat Birim Değeri
		(Dolar)	(Dolar / Ton)	(Dolar / Ton)
Mermer, Ham Blok ve Plakalar Halinde	5.560.252.502	990.659.065	178,2	374,9
Mermer, İşlenmiş	1.847.741.692	968.039.965	523,9	885,1
Feldispat	4.559.460.171	155.621.851	34,1	97,9
Diğer Kıymetli Metal Cevherleri ve Zenginleştirilmiş Kıymetli Metal Cevherleri	52.933.616	134.705.093	2.544,80	3.571,7

Kaynak: MTA, Maden Dış Ticareti Verileri (2015)

1.1.6. TARIM

İl, bitkisel üretim yönünden iyi konumdadır. Tablo 16’ya bakıldığında Afyonkarahisar yıllık yaklaşık 1,9 milyar TL’lik üretimiyle ülke genelindeki bitkisel üretimin %1,6’sını gerçekleştirmektedir.

Tablo 16 - İllerin Bitkisel Üretim Değerleri ve Türkiye Genelindeki Payları

	Bitkisel Üretim Değerleri (1.000TL)	Payı (%)	Sırası
Afyonkarahisar	1.883.028	1,6	25
Türkiye	120.152.079	100	-

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler (2015)

İl canlı hayvanlar değerleri bakımından üst sıralarda yer almaktadır. Tablo 17'deki veriler incelendiğinde, Afyonkarahisar'ın canlı hayvanlar değerleri açısından, 2015 yılı itibariyle ülke içerisindeki payının %2,7 olduğu görülmektedir. Rakamsal olarak 2014 yılında il canlı hayvanlar değerleri bakımından yaklaşık 1,5 milyar TL'lik bir üretim değerine sahip iken 2015 yılında bu değer 2 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

Tablo 17 – İllerin Canlı Hayvanlar Değerleri ve Türkiye Genelindeki Payları

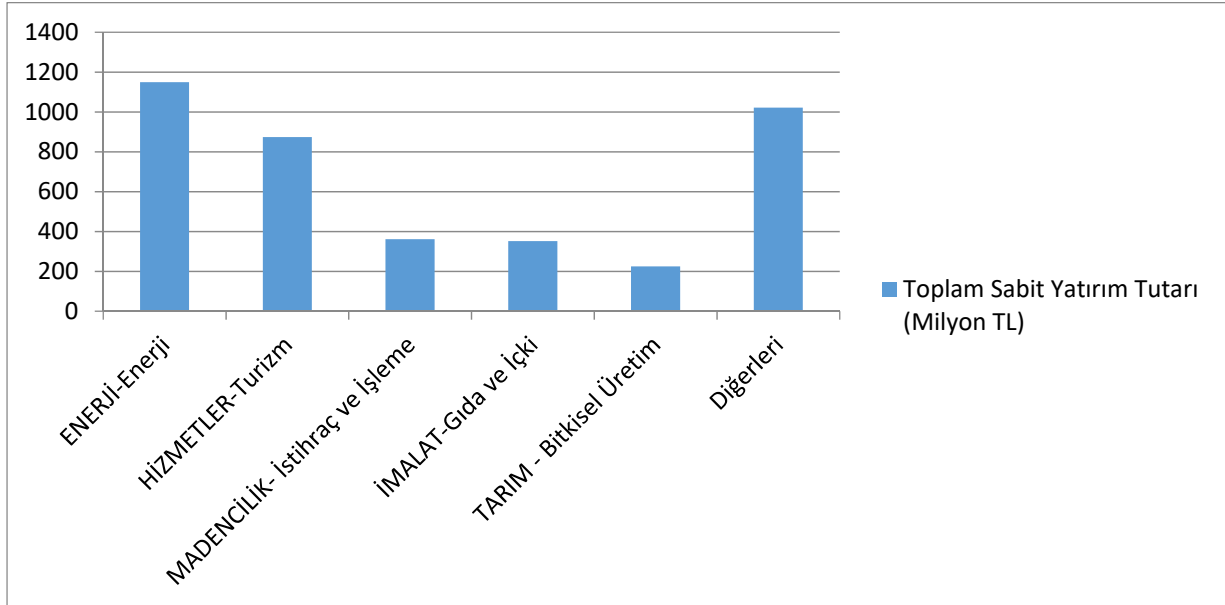
	Canlı Hayvanlar Değerleri (1.000TL)	Payı (%)	Sırası
Afyonkarahisar	1.968.099	2,7	5
Türkiye	73.102.253	100,0	-

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler (2015)

1.1.7. ENERJİ

Yatırım teşvik verileri incelendiğinde enerji sektörü öne çıkmaktadır. 2002-2016 yılları arasında Ekonomi Bakanlığı Teşvik Sistemi kapsamında Afyonkarahisar'da 25 farklı sektörde teşvik belgesi çıkarılmıştır. Bu yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki toplam sabit yatırım tutarının %75'ne yakını 5 farklı sektörde gerçekleşmiştir. Kalan %25'ye yakın kısmı ise diğer 20 sektörde gerçekleşmiştir. Grafik 2'deki bilgiler incelendiğinde, özellikle Afyonkarahisar'ın sahip olduğu çeşitli yenilenebilir enerji üretim potansiyeli (rüzgâr, güneş ve jeotermal enerji) neticesinde enerji sektörü öne çıkmıştır. Aynı şekilde önemli bir termal turizm bölgesi olan Afyonkarahisar'da turizm yatırımları da dikkat çekmektedir.

Grafik 2- Afyonkarahisar 2002-2016 Sektörler Bazında Toplam Sabit Yatırım Tutarları

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı (2002-2016)

1.2. SORUN ALANLARI

1.2.1. Hâlihazırda Yaşanılan Sorunlar

1.2.1.1. Açıklamalar

İlimizde yatırım destek ve tanıtım konularında doğrudan ya da dolaylı olarak etki edebilecek, giderildiğinde mevcut potansiyeli daha verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayacak eksikler ve sorunlar, Zafer Kalkınma Ajansı TR33 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı doğrultusunda sektör bazında şu şekildedir:

1.2.1.1.1. SANAYİ

1. Afyonkarahisar'daki Sanayi Kapasitesinin Arttırılması

İmalat sanayi, İlin gelişimindeki lokomotif sektör olarak tanımlanmıştır. İlde üretim kapasitesinin arttırılması için mevcut durumda belirli merkezlerde yoğunlaşan sanayi alanlarının arttırılmasına ve daha etkin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. İlde gerçekleştirilecek yeni yatırımlara olanak sağlamak, sektörel yoğunluğun yüksek olduğu yerlerde sağlıklı yapılaşma ihtiyacını karşılamak, üniversite ile sanayi işbirliği üzerine yapılacak çalışmaları arttırmak, firmalar arası işbirliğini arttırmak, firmaların bir arada yer almasını mümkün kılmak amaçlarıyla yeni sanayi bölgelerinin kurulması gerekmektedir. Başta doluluğu %99'a ulaşan Merkez OSB olmak üzere mevcut doluluk oranlarını da dikkate alacak şekilde ve maliyet etkinlik ilkesi dâhilinde bu çerçevede alınacak tedbirler ve yapılacak müdahaleler önceliklidir.

2. Afyonkarahisar'ın Ar-Ge Merkezi Haline Gelmesi

Araştırma ve geliştirme faaliyetleri, üretilen malların özelliğini (nitelik, kalite ve tasarım gibi unsurları) geliştirdiğinden katma değerin arttırılmasını sağlamaktadır. İldeki işletmelerde Ar-Ge harcamalarının ciroya oranı çok düşük seviyededir. Özellikle katma değeri yüksek ara ürünlerin üretilmesi, bu ürünlerin ihracatını artırıp ithalatını azaltacağından dış ticareti olumlu etkileyecektir. Söz konusu Ar-Ge faaliyetleri için teknoloji geliştirme ve tasarım merkezleri, işletmelere ihtiyaç duydukları ortamı sağlamaktadır. Bu merkezlerde yer alan işletmeler araştırma ve geliştirme süreçlerinde çeşitli teşvik ve muafiyetlerden de yararlanabilmektedir. Ayrıca; endüstriyel tasarım çalışmaları ürünlerin nitelik ve işlevini geliştirerek yaratılan katma değeri arttırmaktadır. Üniversite-sanayi işbirliklerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak kurulmuş olan Zafer Teknoloji Geliştirme Bölgesinin etkinliğinin artması ve tasarım merkezlerinin kurulması, ileri teknoloji ve tasarım yoluyla geliştirilmiş, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesini sağlayacak, firmaların kullandıkları teknoloji düzeyini arttırmaları için fırsat yaratacaktır. Bunlarla birlikte ildeki sanayi varlığının dağınık olması, devam eden sanayi gelişimi, özel sektörün yeni ürünlerinin test ve uygulama geliştirme ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu doğrultuda, ilde kurulmuş olan Zafer Teknoloji Geliştirme Bölgesinin etkinliğinin artması ve tasarım merkezlerinin kurulması ve işletmelerin Ar-Ge faaliyetlerini arttırması önceliklidir.

3. Afyonkarahisar'ın Güçlü Ticari Ağlara Sahip Bir Kent Haline Gelmesi

Firmalar arasında bilgi paylaşımı, tecrübe aktarımı ve teknoloji transferlerinin yoğun olması firmaları eşit bilgi ve teknoloji seviyesine getirecek, ilin ulusal ve uluslararası rekabet gücüne önemli katkı sağlayacaktır. Ortak bilgi, deneyim ve teknoloji düzeyleri firmaları benzer yapıya getirdiğinden işbirliklerinin geliştirilmesi ve kümelenme faaliyetleri için zemin hazırlayacaktır. Bölgedeki firmaların

personel, piyasa ve sektör bilgilerini derleyip paylaşımları firmalar arasındaki ilişkileri ve bölgenin rekabet gücünü geliştirecektir. Ayrıca firmaların çeşitli alanlarda işbirliği faaliyetlerini yürütmeleri, firmalar arasında ortak iş yapma kültürünü geliştirecektir. Bu artış sayesinde beraber iş yapan çok sayıda firma ortak hareket ederek tek bir büyük firmanın sahip olabileceği rekabet gücüne erişecektir. Bu durum, firmaların tek başına gerçekleştirmelerinin zor olduğu büyük ölçekli faaliyetlere girişebilmelerini sağlayacak ve firmalar arasındaki işbirliği faaliyetlerinin hacmini genişletecektir. Ayrıca işbirlikleri, firmalar arasında mal ve hizmet işlemleri (girdi ve çıktılar) artacaktır. İldeki firmaların tedarik, üretim, pazarlama ve satış süreçlerinde ortak ve koordineli hareket etmelerini sağlayacak, işbirlikleri geliştirmelerinde koordinasyon görevi yürütecek, yönlendirme ve destek sağlayacak faaliyetler bu doğrultuda önceliklidir.

4. Afyonkarahisar'ın Stratejik Sektörlerdeki Üretimini Arttırılması

Makine yoğun üretim süreçleri (insanlar yerine makinelerin sıraya dizildiği, ürünün üretiminde makinenin insandan daha fazla rol aldığı süreçlerdir) otomatik sistemleri kullandığından, emek yoğun süreçlere göre daha verimlidir. İşletmelerin sermaye mallarının ve makineleşme oranının arttırılması, daha fazla üretim yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. İlde finansman kaynaklarının ve farkındalığın yeterli seviyede olmamasından dolayı makineleşme istenilen değildir ve bazı üretim aşamaları manuel olarak yapılmaktadır. Ayrıca ildeki üretim genel olarak orta-düşük teknoloji sektörlerde ve geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Söz konusu sektörlerde işverenlerin gereksinimleri ile iş gücünün becerilerinin eşleştirilmesi istihdamı arttırmak ve iyi işleyen bir iş gücü piyasasına sahip olmak için oldukça önemlidir. İlin iş gücü piyasasına ilişkin mevcut durumu ve gerçekleştirilen araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, iş gücüne katılım oranının yüksek olduğu ancak arzın piyasa talepleri ile uyumluluk göstermediği ve bu sebeple işe yerleştirmelerin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda stratejik sektörlerdeki kapasite artışının sağlanması ve bu sektörlerde nitelikli eleman yetiştirmek üzere üniversite bünyesinde yeni bölümlerin açılması önceliklidir.

1.2.1.1.2. ULAŞIM

1. Zafer Havalimanının Çarpan Etkilerinin Arttırılması

İli etkileyecek olan ulusal otoyol ve hızlı tren yatırımları, inşaatı tamamlanan Zafer Havalimanı, yeni karayolu yapım ve iyileştirme çalışmaları, önerilen demiryolu güzergâhları gibi farklı yatırımlar değerlendirildiğinde, bunların İlin erişilebilirlik düzeyine katkı yapacağı görülecektir. Bu çerçevede Havalimanının etkinliğinin arttırılmasına yönelik faaliyetler önceliklidir.

2. Afyonkarahisar'ın Lojistik Merkez Konumundaki Bir İl Haline Gelmesi

Yükün karayolundan demiryoluna yöneltmesi, sanayi kuruluşları için maliyetlerin düşürülmesi, depolama alanları oluşturulması, satış ve temin olanaklarının arttırılması, kent içi ulaşımın düzenlenmesi açısından lojistik merkezlerinin (lojistik merkezler (köyler), ile beraberinde yatırımları da çekeceğinden sosyal ve ekonomik bir gelişmeyi de birlikte getirir) kurulması önemlidir. Lojistik merkezleri, sanayi altyapısının oluşturulması ve geliştirilmesi bakımından da bir gerekliliktir. Bu çerçevede ayrıca lojistik merkez ile liman ve sanayi bağlantısını göz önünde bulunduracak şekilde yeni demiryolu hatlarının yapılması da önceliklidir.

1.2.1.1.3. TURİZM

1. Afyonkarahisar Şehrinin Kültürel ve Turistik Olarak Pazarlanması

Turizm sektöründe yapılan tanıtımların turist sayısı ve sektörden elde edilen katma değere etkisi büyüktür. 2015 yılı verilerine göre ile gelen turist sayısı 1 Milyonu geçmiştir (1.006.192 – Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü). Turizm çeşitlerinin ve tur güzergâhlarının hedef müşterilere tanıtımının yapılması, yapılan tanıtımla ile gelen turist sayısını ve satılan tur sayısını arttıracığı için il turizminin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda, öncelikle bölge envanterinin oluşturulması, daha sonra da bunların, hedef müşteriler (acente ve şirketler) ile yararlanıcıların (yerli, yabancı turistler) taleplerine göre sunulmasının sağlanması; diğer bir ifadeyle il içindeki tüm değerlerin iyi tanınması ve tanıtılması önceliklidir.

2. Afyonkarahisar’ın Farklı Turizm Temalarında Geliştirilerek Tanıtımının Yapılması

Termal kaynaklar açısından Türkiye çapında önemli bir yere sahip olan İl, sağlık turizmi ve termal turizmin gelişmesi açısından önemli bir potansiyel barındırmaktadır. İlde var olan bu potansiyelin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi, il turizm gelişiminin ivme kazanması ve turizm aktivitelerinin tüm mevsimlere dağılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca kültür ve tarih turizmi açısından ilde, antik kentler ve arkeolojik değerler yanında, Cumhuriyet tarihinin başlangıcı olan Milli Mücadele döneminin de önemli izleri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ildeki yükselteler dikkate alındığında, kış turizmi, ilde yapılmayan ancak değerlendirilebilecek bir potansiyeldir. Söz konusu turizm temalarında gelişim sağlanması ilin tanınırlığını da arttıracaktır. Genel turizm ilkeleri çerçevesinde bir turun satılabilmesi için en önemli faktör, satılacak tur güzergâhının/alanının müşteri taleplerine uygun olarak düzenlenmesidir. Tur güzergâhlarının süre ve fiyat olarak çeşitlendirilmesiyle ise farklı müşteri gruplarına ulaşmayı sağlayacaktır. İl içindeki özel tarihi, kültürel alanlar ile sağlık turizmine uygun termal alanların varlığı bu tür güzergâhların oluşumunu kolaylaştırmaktadır. Bu kapsamda, Anadolu turlarının geçiş güzergâhı üzerinde yer alabilecek tarihi ve kültürel değerlere, termal ve sağlık turizmini destekleyici unsurlara yönelik tur güzergâhlarının oluşturulması da önceliklidir.

1.2.1.1.4. KENTSEL HİZMETLER

1. Sosyokültürel Hizmetlerin Çeşitlendirilmesi

Sosyal olanaklardaki çeşitliliğin artırılması, sosyal yaşamın güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, İl dışında kalan büyük kentlerde mevcut faaliyet alanlarının Afyonkarahisar’da da bulunması, ildeki yaşam memnuniyetini arttıracak ve kalifiye iş gücünü ilde tutmaya katkı sağlayacaktır. İlde hâlihazır durumda 1. ve 2. kademe merkezlerde sosyokültürel hizmet çeşitliliği görece iyi durumdayken, 3. ve 4. kademe merkezlerde genel itibarıyla çok amaçlı salonlar ve sadece ana spor dallarına ilişkin tesisler mevcuttur. Bu doğrultuda ildeki sosyokültürel hizmetlerin çeşitlendirilmesi önceliklidir.

1.2.1.1.5. İNSAN ve TOPLUM

1. İstihdamda Sürekliliğin Sağlanması

Bir işte uzmanlaşmış bir kişinin işten ayrılması, özellikle nispeten kalifiye iş gücünün az olduğu merkez haricindeki ilçelerde firmalar açısından önemli bir sorun oluşturmaktadır. Bir çalışanın düzenli olarak çalıştığı firmadaki işinden mevsimlik iş için ayrılması yaşanmış ve yaşanması muhtemel bir durumdur. Bu durumda işveren işini bilen bir çalışanını kaybetmekte, çalışan ise düzenli gelirini kaybetmektedir. Çalışma düzeninde bu gibi keyfi ayrılmaların yanı sıra işçi ve işverenlerin taleplerindeki uyumsuzlıklardan dolayı da işten ayrılmalar yaşanmaktadır. Dolayısıyla istihdamda süreklilik konusunda yapılacak çalışmalar önceliklidir.

2. Mesleki Hareketliliğe Yönelik Mekanizmaların Geliştirilmesi

Beşeri sermaye ve dolayısıyla istihdam edilebilirliğin artması için iş gücünün kişisel ve mesleki gelişim olanaklarından faydalanması; bilgi ve becerilerini artırması önem arz etmektedir. Hayat boyu öğrenme kavramı ve neticesinde gelen mesleki hareketlilik bilgi toplumuna dönüşmenin en önemli araçlarından biri haline gelmiştir. Ayrıca sermayeye erişim olanaklarının kolaylaştırılması, bireylerin mesleki hareketlilik ve iş / yaşam statülerinin değiştirilmesi bakımından önemlidir. Yapısal dönüşümün getireceği iktisadi koşullara ayak uydurabilecek iş gücü arzını yaratmak ve bu dönüşümün ihtiyaç duyacağı girişimciliği artırmak bakımından mesleki hareketliliğe yönelik mekanizmaların yaygın ve etkin olarak kullanılması il için önceliklidir.

1.2.1.1.6. TARIM

1. İlk İşleme Tesislerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması

Ürünlerin üretimden sonraki aşamaları da kaliteleri üzerinde önemli bir etkide bulunmaktadır. Üretilen ürünlerin katma değerinin yükseltilmesi için ürünlerin sınıflandırılması ve derecelendirilmesi yoluyla standart hale getirilmesi ve uygun bir şekilde ambalajlanması gerekmektedir. Standart hale getirilen ve ambalajlanan ürünler, kalite sınıfına göre fiyatlandırılma ve daha rahat pazarlama avantajına sahip olmaktadır. İl genelinde depolama, standardizasyon ve ambalajlama konularında tespit edilen eksiklikler ürünlerin bir bölümünün üretimden sonra bozulmasına ve pazar değerini kaybetmesine yol açmaktadır. Üretim sonrası yapılacak uygulamalar kalitenin korunmasının yanı sıra makinelik standardizasyon ve uygun ambalajlama ile ildeki ürünlerin pazardaki katma değerlerinin artırılmasını da sağlayacaktır. İlde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına ilişkin tedbir ve müdahaleler önceliklidir.

2. Tarım İşletmelerinde Teknik Kapasitenin Güçlendirilmesi ve Şirketleşmenin Sağlanması

Yeni ve doğru tarımsal üretim tekniklerinin kullanılması ve tarım sektöründeki gelişmelerin izlenmesi verimlilik ve kalite artışı kadar maliyetlerin düşürülmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanması için önemlidir. İl genelinde tarımsal işletmelerin büyük çoğunluğu küçük aile işletmesidir. Tarımsal üretimde şirketleşme oranı çok zayıf olup şirketleşmenin daha büyük ölçekte çalışılması, daha profesyonel yönetim sağlanması ve pazarlama olanaklarına kavuşulması gibi avantajları olacaktır. İl üreticilerinin bitkisel ve hayvansal üretim konusunda teknik kapasitelerinin artırılması ile üretim ve pazarlama etkinliğinin artırılması için işletmelerin şirketleşmelerinin sağlanması önceliklidir.

3. İşletmelerin Pazarlama Becerilerinin Geliştirilmesi

İl genelinde en fazla üzerinde durulan sorunların başında pazarlama konusu gelmektedir. Üreticilerin üretmiş oldukları ürünlere pazar bulamaması ya da bulmuş oldukları pazarlardan değer fiyat elde edememeleri tarımsal gelirin düşmesine neden olmaktadır. Özellikle tarımsal ticarete dâhil olan aracı kuruluşlar nedeniyle, tarım faaliyetlerinden elde edilen gelir tabana yayılamamaktadır. Küçük ölçekli işletmeler genelde yeterli pazarlama performansı gösterememektedir. Bu doğrultuda işletmelerin pazarlama kapasitelerinin artırılmasına yönelik tedbirler önceliklidir.

4. Yöresel Ürünlerde Markalaşmanın Sağlanması

İlde kiraz, et ürünleri vb. yöresi ile ünlenmiş önemli ürünler bulunmaktadır. Bu ürünlerden bazılarının coğrafi işaret alınmış olmakla birlikte ilde yöresel ürünler yönünden ciddi bir potansiyel bulunmaktadır. Dünya genelinde özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde ve Kuzey Amerika'da yöresel ürünlerin markalaşma çalışmaları ile yüksek bir katma değer yaratılmaktadır. Doğru ve etkin markalaşma

çalışmaları ile belli bir bölgeyi tek bir ürüne dayalı olarak kalkındırmak mümkündür. Dolayısıyla markalaşma konusunda yapılacak çalışmalar önceliklidir.

1.2.1.1.7. ENERJİ

1. Yenilenebilir Enerji Üretimini Arttırılması

Rüzgâr, güneş, biokütle ve jeotermal kaynaklar, kirlilik üretmeyen, girdi maliyeti bulunmayan, yenilenebilir enerji kaynaklarıdır. İlde farklı alanlarda rüzgâr, güneş, biokütle ve jeotermal enerjisi üretim potansiyeli mevcut olup bu alanların bazılarında yatırımlar hayata geçirilmiştir, bazılarında ise fizibilite ve yatırım çalışmaları devam etmektedir. Söz konusu yenilenebilir enerji türlerinin hepsinden elektrik üretimi mümkün olup jeotermal enerji ayrıca seraların, hanelerin veya tesislerin ısıtılması amacıyla da kullanılabilir. Ülke olarak yıllık elektrik üretimimizin yaklaşık yarısını doğalgazdan elde ettiğimiz düşünüldüğünde dışa bağımlılığın azaltılması ve uygun maliyete elektrik üretimi için yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretiminin arttırılması önceliklidir.

Tablo 18 - Sorun Alanları ve Yaşandığı Sektörler

No	Sorun Alanı	Yaşandığı Sektörler
1	Afyonkarahisar'daki Sanayi Kapasitesinin Arttırılması	Sanayi
2	Afyonkarahisar'ın Ar-Ge Merkezi Haline Gelmesi	
3	Afyonkarahisar'ın Güçlü Ticari Ağlara Sahip Bir Kent Haline Gelmesi	
4	Afyonkarahisar'ın Stratejik Sektörlerdeki Üretimini Arttırılması	
5	Zafer Havalimanının Çarpan Etkilerinin Arttırılması	Ulaşım
6	Afyonkarahisar'ın Lojistik Merkez Konumundaki Bir İl Haline Gelmesi	
7	Afyonkarahisar Şehrinin Kültürel ve Turistik Olarak Pazarlanması	Turizm
8	Afyonkarahisar'ın Farklı Turizm Temalarında Geliştirilerek Tanıtımının Yapılması	
9	Sosyokültürel Hizmetlerin Çeşitlendirilmesi	Kentsel Hizmetler
10	İstihdamda Sürekliliğin Sağlanması	İnsan ve Toplum
11	Mesleki Hareketliliğe Yönelik Mekanizmaların Geliştirilmesi	
12	İlk İşleme Tesislerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması	Tarım
13	Tarım İşletmelerinde Teknik Kapasitenin Güçlendirilmesi ve Şirketleşmenin Sağlanması	
14	İşletmelerin Pazarlama Becerilerinin Geliştirilmesi	

15	Yöresel Ürünlerde Markalaşmanın Sağlanması	
16	Yenilenebilir Enerji Üretiminin Arttırılması	Enerji

1.2.2. Strateji Döneminde Yaşanması Muhtemel Sorunlar (Riskler)

1.2.2.1. Açıklamalar

Mevcut sorunlar göz önüne alındığında strateji döneminde birçoğunun çözüme kavuşması, bazılarının ise strateji dönemi ve sonrasında da devam etmesi muhtemeldir.

1.2.2.1.1 SANAYİ

1. Afyonkarahisar'daki Sanayi Kapasitesinin Arttırılması

Afyonkarahisar'da beşeri sermaye nicelik ve nitelik olarak Merkez ilçede yoğunlaşmıştır. Dolayısı ile toplam yatırımların çoğu da başta Merkez OSB olmak üzere Merkez ilçemizde gerçekleşmiştir. Merkez OSB neredeyse tam doluluğa ulaştığından genişleme işlemleri başlatılmış olup gerekli izinler alınmış ve şu anda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na belgeler sunulmuştur. Bir sonraki adım olan kamulaştırma işlemi esnasında, kamulaştırma yapılacak alanlarda değerinden daha fazla ücret istenmesi ve sonrasında da mahkeme yoluna başvurulması muhtemeldir. Böyle bir durum genişleme sürecini uzatabilecek ve firmaların yatırım yeri temininde güçlük oluşturabilecektir. Ayrıca Merkez OSB'deki duruma benzer bir durum il merkezimize 25 km uzaklıkta olan İscehisar ilçemizdeki İscehisar Mermer İhtisas OSB için de geçerlidir. İscehisar Mermer İhtisas OSB'de de genişleme çalışması başlamış olup mera sorunu nedeniyle ilerleme kaydedilememektedir. Bölgesel Yatırım Ortamı Değerlendirmesi Projesi sonucu oluşturulan taslak raporda son 2 yıl içerisinde yatırım yapan firma oranlarının Türkiye'de %5, TR33 Bölgesi'nde ise %4 olması yatırım yeri teminine de işaret etmektedir.

2. Afyonkarahisar'ın Ar-Ge Merkezi Haline Gelmesi

İlimizdeki imalat sanayi orta-düşük teknoloji üzerine yoğunlaşmıştır. Makine gücünün insan gücünden daha önemli olduğu sektörlerde Ar-Ge'nin firmalara sağlayacağı katma değer firmalar tarafından henüz tam anlamıyla kavranamamıştır. Firmanın talebi ve Ar-Ge yapacak kişilerin istekleri de çoğu zaman uyuşmamaktadır. Bu sebeplerden firmaların Ar-Ge'ye yönelimi zayıf kalabilmektedir.

3. Afyonkarahisar'ın Güçlü Ticari Ağlara Sahip Bir Kent Haline Gelmesi

Firmalar arasında bilgi paylaşımı, tecrübe aktarımı ve teknoloji transferlerinin yoğun olması; firmaları eşit bilgi ve teknoloji seviyesine getirmesi, ilin ulusal ve uluslararası rekabet gücüne önemli katkı sağlaması açısından önemlidir. Fakat bilgi, deneyim ve tecrübelerin paylaşılması ile oluşturulacak işbirliklerine il içinde firmalar arası rekabetin azalması ve firmanın gelirinin düşmesi olarak bakılabileceğinden firmalar, ortaklaşa hareket etmekten kaçınabilmektedirler.

4. Afyonkarahisar'ın Stratejik Sektörlerdeki Üretiminin Arttırılması

Afyonkarahisar'da ekonomisinin lokomotifleri olan gıda, turizm ve mermer sektörlerinden mermer ve turizm (termal turizm) hammaddeye/kaynağa bağlı olduğundan başka il/ülkelerce üretimi daha zor olmaktadır. Fakat özellikle doğal mermere alternatif olarak çıkan suni mermer, doğal mermerin değerinde satılmasını zorlaştırabilecektir. Ayrıca İran'ın dünya piyasasına açılmaya başlamasıyla

İran'da bulunan mermer kaynaklarının ülkemize göre nispeten ucuza işlenip satılma ihtimali uzun vadede tehdit oluşturmaktadır.

1.2.2.1.2. ULAŞIM

1. Zafer Havalimanının Çarpan Etkilerinin Arttırılması

Afyonkarahisar'ın merkezi konumda olup İstanbul-İzmir-Ankara gibi metropol illere şahsi araçla 3-4 saatlik mesafede olması, Havalimanından sadece İstanbul'a günde tek sefer düzenli uçuşların olması ve özellikle termal turizm amaçlı otellere giriş yapmak için gelecek yerli ve yabancı turistlere uygun olmayan saatlerde uçuşların olması, ilk bölgesel havalimanı olan Zafer Havalimanına olan talebin düşmesine neden olabilmektedir. Ayrıca Almanya'ya yapılan düzenli seferlerin artık yapılmaması ve toplam sefer sayısında yaşanan azalma, havayolu şirketlerinin Havalimanına ilgilerinin azalabileceğini göstermektedir.

2. Afyonkarahisar'ın Lojistik Merkez Konumundaki Bir İl Haline Gelmesi

Sanayi kuruluşları için depolama ve ulaştırma maliyetini düşüren lojistik merkezlerin ilk kurulum maliyetleri yüksektir. Bundan dolayı kurulum sermayesinin temini lojistik merkez kurulumunda bir risk oluşturmaktadır.

1.2.2.1.3. TURİZM

1. Afyonkarahisar Şehrinin Kültürel ve Turistik Olarak Pazarlanması

İlimizde gerek tarihsel gerek termal gerekse diğer turizm çeşitleri için yeterli envanter olmasına rağmen gelebilecek turist potansiyelinin altında kalmaktadır. Gelen turistlere ilin tanıtımı noktasında da eksiklikler yaşanmaktadır. Çünkü ildeki tur acentalarından ile turist çekme yönünde aktif bir şekilde çalışan acenta yoktur ve ayrıca ilde uzmanlaşmış az sayıda rehber vardır. Mevcut rehberler, gelen turistlere ilin tanıtımında tatmin noktasında yeterli olsalar bile bu rehberlerin asıl işleri rehberlik olmayıp uygun zamanlarında rehberlik hizmeti verdiklerinden rehberlik hizmeti verilebilen turist sayısı kısıtlıdır. İlin pazarlanması ve tanıtımı noktasında bu eksiklikler bir risk oluşturmaktadır.

2. Afyonkarahisar'ın Farklı Turizm Temalarında Geliştirilerek Tanıtımının Yapılması

İlimizde farklı turizm çeşitlerinin yapılması olanaklıdır. Termal turizmde marka olmayı başarmış olan ilimizde 5 yıldızlı otel anlamında 11.si yapım aşamasındadır. Fakat diğer turizm çeşitlerinde yeterince yapılaşma bulunmamaktadır. Diğer turizm çeşitlerinin gelen turistlerin tatillerine entegre edilmesi ile geceleme sürelerinin artması, gezip dolaştıkları yerlerde alışveriş yapmaları ile ilin ekonomisine daha fazla katkı yapmaları muhtemeldir. Bundan dolayı diğer turizm çeşitlerinde yeterli yatırım ve tanıtımının yapılması noktasındaki eksiklikler ileriki süreçte de risk oluşturmaktadır.

1.2.2.1.4. KENTSEL HİZMETLER

1. Sosyokültürel Hizmetlerin Çeşitlendirilmesi

İldeki sosyokültürel hizmetlerin artması hem yaşam memnuniyetini arttırmasında hem de kalifiye iş gücünü ilde tutmaya katkı sağlamasında önemlidir. Mevcut durumda sosyokültürel hizmetler sunulsa da özellikle Eskişehir ve metropol illerin gölgesinde kalmaktadır. İlin ekonomisinin arttırılması ve başta

AKÜ mezunlarının ve il dışından gelen kalifiye iş gücünün ilde kalması açısından sosyokültürel çeşitliliğin ve niteliğinin artırılması ve tanıtımının yapılması gerekmektedir.

1.2.2.1.5. İNSAN ve TOPLUM

1. İstihdamda Sürekliliğin Sağlanması

İstihdamda sürekliliğin sağlanması hem işçi hem de işveren açısından önemlidir. Zamanla işten ayrılmalar azalmış olsa da işten ayrılmalar ve kalifiye işgücünün azlığı strateji sürecinde de bir risk oluşturmaktadır. Bölgesel Yatırım Ortamı Değerlendirmesi Projesi sonucu oluşturulan taslak raporda son 2 yıl içerisinde iş ilanı veren firma oranlarının Türkiye’de %21, TR33 Bölgesi’nde ise %40 olması istihdamda süreklilik sıkıntısına işaret etmektedir. Yine aynı raporda Bölge açısından iş ortamını kısıtlayan en önemli 10 kısıt içerisinde 2. sırada kalifiye olmayan işgücünün gelmesi de kalifiye işgücünün azlığına işaret etmektedir.

2. Mesleki Hareketliliğe Yönelik Mekanizmaların Geliştirilmesi

Düşük teknoloji üretim yapılan iş alanlarında bile değişimin yaşandığı göz ardı edilemez bir gerçektir. Gelişen teknoloji ile birlikte dünyada olduğu gibi ilimizde de her sektörde değişimler ve gelişmeler yaşanmaktadır. Bu doğrultuda herkesin kendisini geliştirmesi elzemdir. İlimizdeki insanların da kendisini geliştirmek ve konfor alanlarından çıkmak istememesi muhtemeldir. Orta ve uzun dönemde bu durum bir tehdit oluşturmaktadır.

1.2.2.1.6. TARIM

1. İlk İşleme Tesislerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması

Tarım ürünlerinin kalitelerinin korunması ve katma değerinin artırılması için tarlada/serada üretildikten sonra işlenmesi önemlidir. Ürünlere standardizasyon ve katma değer sağlayacak tesislerin kurulmayıp geleneksel bir şekilde üretime devam edilmesi muhtemeldir.

2. Tarım İşletmelerinde Teknik Kapasitenin Güçlendirilmesi ve Şirketleşmenin Sağlanması

İl genelinde tarımsal işletmelerin büyük çoğunluğunu oluşturan küçük aile işletmelerinden şirketleşmeye geçip daha büyük ölçekte çalışılması, daha profesyonel yönetim sağlanması ve pazarlama olanaklarına kavuşulması, üreticilere önemli kazançlar sağlayacaktır. Üreticilerin yatırım maliyetleri ve işlemlerinden çekinmelerinden dolayı şirketleşmeye gitmemeleri olasıdır.

3. İşletmelerin Pazarlama Becerilerinin Geliştirilmesi

Ticari anlamda tarımsal üretimlerde üretimin önemli olduğu kadar pazarlanması da önemlidir. Tarımsal üretimdeki işletmelerin çalışan sayısı olarak uygun ölçüğe uymamaları ve fason üretim şeklinde devam etmeleri bir risk oluşturmaktadır.

4. Yöresel Ürünlerde Markalaşmanın Sağlanması

Günümüzde markalaşmanın ne kadar önemli olduğu yadsınamaz bir gerçektir. İlimizde kiraz, patates, et ve şekerleme ürünleri gibi birçok ürün ilimiz adı ile anılmaktadır. Bu doğrultuda hâlihazırda

markalaşma için bir ortam oluşmuştur. Bundan faydalanıp marka oluşturmak önemlidir. Bunun yanı sıra ilimizin adı ile anılan ürünlerin başka il/ülkece markalaştırılması muhtemeldir.

1.2.2.1.7. ENERJİ

1. Yenilenebilir Enerji Üretimi İçin Altyapı Eksikliği

İlimiz genelinde yenilenebilir enerji potansiyeli çeşitli şekillerde mevcuttur. Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Sistemi verileri göstermektedir ki hali hazırda yenilenebilir enerji yatırımları giderek artmaktadır ve strateji döneminde de artacaktır. Bu kapsamda, yatırımlar için gerekli olan trafo merkezleri, nakil hatları gibi mevcut altyapıların, uzun vadede yapılacak olan yatırımlar için yetersiz olması strateji döneminde yaşanacak olan muhtemel risk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 19 Muhtemel Sorun Alanları

No	Sorun Alanı	Yaşanması Muhtemel Sektörler
1	Yatırım Yeri Temininde Güçlük	Sanayi
2	Firmaların Ar-Ge'ye Yönelimi Zayıf Kalması	
3	Firmaların Ortaklaşa Hareket Etmekten Kaçınmaları	
4	Doğal Mermere Alternatiflerin Oluşması	
5	Zafer Havalimanına İlginin Düşük Kalması	Ulaşım
6	Lojistik Merkez Kurulum Maliyetinin Yüksek Olması	
7	İlin Pazarlamasını Yapan Acentaların ve Tanıtımını Yapan Rehberlerin Sayıca Az Olması	Turizm
8	Turizm Çeşitlerinde Yeterli Yatırım ve Tanıtım Eksikliği	
9	Sosyokültürel Çeşitliliğin ve Niteliğinin Yetersiz Kalması	Kentsel Hizmetler
10	İşten Ayrılmalar ve Kalifiye İşgücünün Azlığı	İnsan ve Toplum
11	Gelişim ve Konfor Alanından Çıkmayı İstememe	
12	Geleneksel Üretime Devam Edilmesi	Tarım
13	Üreticilerin Yatırım Maliyetleri ve İşlemlerinden Çekinmeleri	
14	İşletmelerin Uygun Ölçeğe Uymamaları ve Fason Üretim Şeklinde Devam Etmeleri	

15	İlimizin Adı İle Anılan Ürünlerin Başka İl/Ülkece Markalaştırılması	
16	Yenilenebilir Enerji Üretimi İçin Altyapı Eksikliği	Enerji

1.3. HEDEFLER

1.3.1. Açıklamalar

İlin yatırım tanıtım ve destek anlamında sorunları, riskleri ve potansiyeline uygun ve Zafer Kalkınma Ajansı TR33 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı'na uyumlu olarak strateji dönemi (aynı zamanda Bölge Planı dönemi sonu) sonunda ölçülebilir hedefler şunlardır:

1. Yatırımcılar tarafından yoğun olarak tercih edilen Afyonkarahisar Merkez OSB'nin strateji dönemi içerisinde genişleme işlemlerinin tamamlanıp yeni yatırım yerlerinin yatırımcılara açılması hedeflenmektedir.
2. Merkez OSB gibi yatırımcılar tarafından yoğun olarak tercih edilen İscehisar Mermer İhtisas OSB'nin strateji dönemi içerisinde genişleme işlemlerinin tamamlanıp yeni yatırım yerlerinin yatırımcılara açılması hedeflenmektedir.
3. 2008-2016 yılları arasında Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Sistemi'nden faydalanılarak 499 adet yatırım yapılmıştır. Strateji döneminde Teşvik Sisteminden faydalanılarak 400 adet yatırım yapılması hedeflenmektedir.
4. İlimizde zaman zaman yaşanan kalifiye işgücü sorununa yönelik strateji dönemi süresince verilen eğitim ve kurslarla kalifiye işgücünün artırılması hedeflenmektedir.
5. İlimize fayda sağlayacak bir lojistik merkez bulunmamaktadır. Afyonkarahisar OSB tarafından lojistik merkez kurulmasına yönelik yer seçimi yapılmış, imar planları hazırlanmış ve Hazine'den arsanın devri beklenmektedir. TCDD Genel Müdürlüğü ile koordineli bir şekilde çalışma yapılarak gümrük müdürlüğü ve tır parkının da yer alacağı bir lojistik merkez kurulması hedeflenmektedir.
6. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre 2015 yılında Afyonkarahisar'da turizm işletme belgeli ve belediye belgeli tesislere gelen turist sayısı toplam 1.006.192'tür. 2023 sonu itibarı ile bu sayının 1,4 milyona ulaşması hedeflenmektedir.
7. Yeni yatırımcılara sunulacak olan uygun yatırım yeri envanterini temin etme sorununun aşılması için CBS ile ilgili çalışmalara devam edilecek olup söz konusu uygulama bölgedeki yatırımcıların hizmetine sunulacaktır.
8. İlde yatırımlar artarken ilin yatırım konusunda tanınırlığının artması da önemlidir. İlin ihtiyaçları doğrultusunda her yıl en az 2 ile yatırım çekmeye yönelik tanıtım ziyaretleri gerçekleştirilecektir.
9. Yerli ve yabancı yatırımcılara, ilin yatırım tanıtımı konusunda yönlendirme ve bilgi verme amacıyla kullanılacak dokümanlar hazırlanıp güncel tutulması sağlanacaktır.

Tablo 20 Hedefler

No	Hedef	Gösterge
1	Afyonkarahisar Merkez OSB Alanının 305 Hektar Genişletilmesi	Afyonkarahisar Merkez OSB'nin Alanındaki Artış (Hektar)

2	İscehisar Mermer İhtisas OSB Alanının 280 Hektar Genişletilmesi	İscehisar Mermer İhtisas OSB'nin Alanındaki Artış (Hektar)
3	Teşvik Kapsamında 400 Adet Yatırımın Yapılması	Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Sistemi Düzenlenen Teşvik Belgesi Sayısı
4	Kalifiye İşgücünün Arttırılması	Zafer Kalkınma Ajansı Tarafından Sağlanan Eğitimleri Alan Kişi Sayısı İşkur Tarafından Düzenlenen Kursları Alan Kişi Sayısı
5	Afyonkarahisar'da 1 Adet Lojistik Merkezin Kurulması	Afyonkarahisar'da Kurulmuş Lojistik Merkez Sayısı
6	Afyonkarahisar'a Gelen Turist Sayısının 1,4 Milyona Ulaşması	Afyonkarahisar'a Gelen Turist Sayısı
7	1 Adet CBS Tabanlı Güncel Yatırım Arazisi Envanterinin Yatırımcıların Hizmetine Sunulması	Hizmete Alınan Yatırımcı Arazi Envanteri Hizmeti Sayısı
8	Afyonkarahisar'ın Tanıtımı Amacıyla Yılda En Az 2 Defa Büyükşehirlere Ziyaret Düzenlenmesi	Büyükşehirlere Yapılan Yıllık Ziyaret Sayısı
9	İlin Yatırım Potansiyelinin Tanıtımına Yönelik 2 Farklı Dilde Doküman Hazırlanması	İlin Tanıtımına Yönelik Yabancı Dillerde Hazırlanmış Doküman Sayısı

2. 2017 YILI EYLEM PLANI

2.1. Açıklamalar

2.1.1. Sanayi

A1. Afyonkarahisar'a yatırım yapacak firmaların çoğunluğu, beşeri sermayenin yoğunlaşması ve erişebilirliğin yüksek olmasından dolayı Merkez ilçeye yönelmektedir. Söz konusu firmaların karşılaştığı önemli sorunlardan bir tanesi ise yatırım yeri sorunudur. Merkez OSB'nin neredeyse tam doluluğa ulaşmasından dolayı genişleme işlemleri başlatılmış ve imar planları ve genişleme ile ilgili diğer evraklar Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na sunulmuştur. Kamulaştırma aşamasında yaşanabilecek sorunlar da göz önüne alındığında Merkez OSB'nin genişlemesinin Haziran 2018'de tamamlanması planlanmaktadır.

A2. Afyonkarahisar ekonomisi doğrultusunda 2 büyük sanayi kentine ziyaret gerçekleştirilecektir. Bu ziyaretlere Afyonkarahisar Ticaret ve Sanayi Odası'ndan, Afyonkarahisar Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü'nden ve Zafer Kalkınma Ajansı Afyonkarahisar Yatırım Destek Ofisi'nden temsilciler katılacaktır. Ziyaretler ilgili ildeki ticaret odaları, sanayi odaları ve organize sanayi bölgelerine gerçekleştirilecek olup tecrübe paylaşımı, iyi uygulama örnekleri, Afyonkarahisar'da uygulanabilecek modeller ve Afyonkarahisar yatırım imkânları üzerine istişareler gerçekleştirilecektir.

A3. Yatırımcılara sunulacak olan uygun yatırım yeri envanterini temin etme sorununun aşılması için 2017 yılında da CBS ile ilgili çalışmalara devam edilecek olup söz konusu uygulama en kısa zamanda bölgedeki yatırımcıların hizmetine sunulacaktır.

A4. Afyonkarahisar Yatırım Ortamı kitabı Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanıp yatırımcıların hizmetine sunulacaktır.

A5. Afyonkarahisar genelinde öne çıkan sektörlerden mermer sektörü hakkında yatırımcıların ve ilgili diğer kesimlerin faydalanmasına yönelik sektör raporu oluşturulacaktır.

2.1.2. Ulaşım

B1. Lojistik merkezlerin kurulması ilk yatırım aşamasında yüksek maliyet oluşturmaktadır. Böyle yüksek maliyetli bir işin gerçekleştirilmesinden önce lojistik merkezin kurulmasına yönelik detaylı bir fizibilite raporu hazırlanacaktır.

2.1.3. Turizm

C1. Gelen yerli ve yabancı turistlere ilin tanıtımının yapılması hem turistlerin otellerde kalış süresini arttıracak hem gezilen yerde ekonomiye katkı yapılmasını sağlayacak hem de turistlerin Afyonkarahisar için gönüllü turizm elçileri olmaları sağlayacaktır. Ayrıca bu tanıtımın çarpan etkisiyle maddi anlamda yatırım yapılması da mümkün kılınacaktır. Bu amaçlar doğrultusunda Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün gelen turistler için hali hazırda gerçekleştirdiği otellerden çarşıya transfer hizmetine Ömer-Gecek havzasındaki konaklamalı termal oteller ile koordineli bir şekilde mihmandar eşliğinde 2017 yılında da devam edilecektir.

2.1.4. İnsan ve Toplum

D1. Çalışma ve İş Kurumu (İşkur), her yıl hazırlanan işgücü piyasası araştırma raporuna göre oluşturulan işgücü eğitim planına göre ilin ihtiyacı doğrultusunda açılan mesleki eğitim amaçlı eğitim kursları, 2017 yılında da devam edecektir.

D2. Zafer Kalkınma Ajansı'nın Operasyon Faydalanıcısı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı'nın Sözleşme Makamı olduğu Zafer-İN Operasyonu (TR33 Bölgesi'ndeki İşveren ve İşçilerin Uyum Yeteneğinin Arttırılması Operasyonu) kapsamında firmalara, işverenlere, işçilere ve kamu personeline toplamda 100.000 adam x saatlik eğitim verilecektir. Özel sektöre verilecek eğitimler, özel sektör ile istişare edilmiş olup verilecek eğitimler sayesinde çalışanlar nitelik, firmalar ise katma değer kazanacaktır.

Tablo 21 2017 Yılı Eylem Planı

Açıklama	No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Tahmini Maliyet (TL)	Planlanan Gerçekleşme Zamanı
2.1.1. Sanayi	A1	Afyonkarahisar Merkez OSB'nin Genişlemesi	Afyonkarahisar'daki Sanayi Kapasitesinin Arttırılması	Afyonkarahisar OSB Müdürlüğü	191.000.000,00	12 AY
	A2	Büyük Sanayi Kentlerine Ziyaretlerin Gerçekleştirilmesi	Afyonkarahisar'ın Güçlü Ticari Ağlara Sahip Bir Kent Haline Gelmesi	Afyonkarahisar Ticaret ve Sanayi Odası	3.000,00	12 AY

Açıklama	No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Tahmini Maliyet (TL)	Planlanan Gerçekleşme Zamanı
	A3	CBS'nin Faaliyete Geçmesine Yönelik Adımların Atılması	Sanayi Sektöründeki Alanlar	Zafer Kalkınma Ajansı - Afyonkarahisar Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	50.000,00	12 AY
	A4	2 Farklı Dilde Afyonkarahisar Yatırım Ortamı Kitabının Hazırlanması ve Yatırımcının Hizmetine Sunulması	Sanayi Sektöründeki Alanlar	Zafer Kalkınma Ajansı	20.000,00	12 AY
	A5	Mermer Sektörel Raporun Hazırlanması	Sanayi Sektöründeki Alanlar	Zafer Kalkınma Ajansı	-	10 AY
2.1.2. Ulaşım	B1	Lojistik Merkezin Kurulmasına Yönelik Fizibilitenin Yapılması	Afyonkarahisar'ın Lojistik Merkez Konumundaki Bir İl Haline Gelmesi	Afyonkarahisar OSB Müdürlüğü	60.000,00	12 AY
2.1.3. Ulaşım	C1	İl Tanıtım Turlarının Düzenlenmesi	Afyonkarahisar Şehrinin Kültürel ve Turistik Olarak Pazarlanması	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	7.800,00	12 AY
2.1.4. İnsan ve Toplum	D1	Mesleki Eğitime Yönelik Kursların Açılması	İstihdamda Sürekliliğin Sağlanması	Afyonkarahisar Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğü	-	12 AY
	D2	Zafer-İN Operasyonu Kapsamında Firma, İşveren ve İşçilere Eğitimlerin Verilmesi	Mesleki Hareketliliğe Yönelik Mekanizmaların Geliştirilmesi	Zafer Kalkınma Ajansı	-	12 AY

T.C. Zafer Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği

Adres: Cumhuriyet Mah. Öncü Sokak No:39, 43020,
Merkez-Kütahya, TÜRKİYE
Tel: (0274) 271 77 61-62
Faks: (0274) 271 77 63
E-posta: info@zafer.org.tr

YATIRIM DESTEK OFİSLERİ

Kütahya YDO

Adres: Cumhuriyet Mah., Öncü Sokak No:39,
43020, Merkez-Kütahya, TÜRKİYE
Tel: (0274) 271 77 61
Faks: (0274) 271 77 63
E-posta: kutahyaydo@zafer.org.tr

Afyonkarahisar YDO

Adres: Dörtüyl Mah., Turgut Özal Cad., No: 69,
ATSO Binası, Kat: 2, 03100, Merkez/Afyonkarahisar
Tel: (0272) 212 20 70
Faks: (0272) 212 21 70
E-posta: afyonkarahisarydo@zafer.org.tr

Manisa YDO

Adres: Merkez Efendi Mah. Mimar Sinan Blv. No:127, TSO
Bülent Koşmaz Hizmet Binası Kat:1, 45020, Yunusemre/Manisa
Tel: (0236) 237 29 47
Faks: (0236) 239 49 51
E-posta: manisaydo@zafer.org.tr

Uşak YDO

Adres: Durak Mah., Fatih Cad., No: 2/404, Özmerkez
İş Merkezi, Kat: 4, 64100, Merkez/Uşak
Tel: (0276) 224 43 41
Faks: (0276) 224 43 42
E-posta: usakydo@zafer.org.tr